

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग,

शासन परिपत्रक क्रमांक : ईएनटी-१०००/प्र.क्र.२८९/टी-१.

मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक : ३१ जानेवारी २००१.

- ध्याया :- १) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांक:ईएनटी-१०९२/प्र.क्र.४०५/टी-१, दिनांक २५-१२-१९९२.
- २) शासन परिपत्रक, महसूल व वन विभाग, क्रमांक:ईएनटी-१०९२/प्र.क्र.४०५/टी-१, दिनांक ४-२-१९९२.
- ३) शासन परिपत्रक, महसूल व वन विभाग, क्रमांक:ईएनटी-१०९८/प्र.क्र.१९३/टी-१, दिनांक १२-०५-१९९८.
- ४) शासन परिपत्रक, महसूल व वन विभाग, क्रमांक:ईएनटी-१०९८/प्र.क्र.१९३/टी-१, दिनांक ०२-०५-१९९८.

परिपत्रक

केबल दूरचित्रवाणीवर दिनांक २५-१२-१९९२ पासून करमणूक शुल्क आकारण्यास सुरुवात झाली. हे शुल्क वसूल करण्यासंबंधीच्या प्रशासकीय कार्यपद्धतीत वेळेवेळी सुधारणा करण्यात आली आहे. केबल ऑपरेटर्स त्यांनी दिलेल्या जोडण्यांची खरी संख्या घोंधित करित नाहीत व त्यामुळे करमणूक शुल्काची प्रत्यक्ष वसुली अपेक्षेपेक्षा घटत कमी होत आहे. या बाबी विचारात घेवून, करमणूक शुल्काची वसुली पूर्णपणे व वेळेवर व्हावी यादृष्टीने प्रशासकीय कार्यपद्धतीत सुधारणा करण्याच्या प्रस्ताव काही काळ शासनाच्या विचाराधीन होता.

२. शासनाने संदर्भाधीन दिनांक १२-०५-१९९८ च्या शासन परिपत्रकाद्वारे असे आदेश दिले होते की, केबल ऑपरेटर जोडणीधारकाकडून घेत असलेल्या कोणत्याही स्वरूपातील पैशाची त्याने जोडणीधारकास पावती देणे आवश्यक आहे. तसेच, या पावतीवर त्याने त्याचा मॉडेली प्रमाणपत्र क्रमांक नु छापल्यास; मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ४ (२) (ब) खालील अटी व शर्तीचा भंग केला आहे असे गृहीत धरून त्याच्याधिरम्य दंडनीय कारवाई करावी. तथापि, बहुतेक सर्व केबल ऑपरेटर अशा पावत्या देत नाहीत असे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे. शासनाच्या आदेशांची काटेकोरपणे अंमलबजावणी होण्याच्या दृष्टीकोनातून, या संदर्भात शासन आता पुढीलप्रमाणे सुधारीत आदेश देत आहे :-

- (अ) केबल ऑपरेटर जोडणीधारकाकडून कोणत्याही स्वरूपात घेत असलेल्या उदा. जोडणी फी, देखभाल फी, मासिक/त्रैमासिक/षण्मासिक वा वार्षिक आकार इत्यादी रकमेची पावती त्याने जोडणीधारकास देणे आवश्यक आहे. या पावतीवर

ऑपरेटरचा नोंदणी प्रमाणपत्र क्रमांक छापणे आवश्यक आहे. केबल ऑपरेटरने पावती न दिल्यास, खोटे प्रतिज्ञापत्र दाखल केल्याबद्दल त्याच्याविरुद्ध फौजदारी कारवाई करावी.

(ब) केबल ऑपरेटरने जोडणीधारकास पावत्याच्या पावतीचा नमुना (प्रपत्र - "ब") सोबत जोडला आहे. प्रत्येक पावती दोन भागात असावी. तसेच प्रत्येक पावती पुस्तकात १००० पावत्या असाव्यात. या पावत्यांकरिता इंग्रजी वर्षभालिकेतील A ते Z यांमधील अक्षराने सुरु होणारी मालिका असावी व प्रत्येक मालिकेत १ लक्ष पावत्या असाव्यात.

(क) मुंबई शहर जिल्हा सगळ्या राज्यातील इतर सर्व जिल्ह्यात, प्रत्येक तहसिलदाराच्या कार्यक्षेत्रात काम करणा-या केबल ऑपरेटरनी वरील पावती पुस्तकांना संबंधित तहसिलदार कार्यालयातून मंजूरी मिळवावी. तहसिलदार कार्यालयातील अचल कार्यातून वजांच्या कर्मचा-यांकडे हे काम सोपविण्यात यावे. मुंबई शहर जिल्ह्यात करमणूक शुल्क निरीक्षकांनीच हे काम पार पाडावे. प्रत्येक पावती पुस्तकातील पहिल्या व शेवटच्या पावतीला प्रचलित कार्यपद्धतीनुसार मंजूरी देण्यात यावी. यासाठी केबल ऑपरेटरने एक मंजूरी नोंदवही ठेवावी व पावती पुस्तके मंजूर केल्यानंतर संबंधित कर्मचा-यांनी जरूरती नोंद सदर नोंदवहीत घ्यावी. नोंदवहीचा नमुना (प्रपत्र - "क") सोबत जोडला आहे.

(ख) केबल ऑपरेटरने जोडणीधारकास दिलेल्या पावत्यांच्या स्थळपत्रांचे नाशन प्रतिवर्षी एप्रिल महिन्यात करावे. केबल ऑपरेटरने नाशनाच्या दिनांकाच्या लगतपूर्वीच्या तिसर्या वर्षात शासनाकडे भरोल्या करमणूक शुल्काची रक्कम व त्याने दिलेल्या पावत्यांच्या आधारे येणारी करमणूक शुल्काची रक्कम यांची पडताळणी करून पाहिल्यानंतर संबंधित करमणूक शुल्क निरीक्षकाने पावत्यांच्या स्थळपत्रांचे नाशन करावे. प्रत्येक केबल ऑपरेटरने एक नाशन नोंदवही जतन करावी व पावत्यांच्या स्थळपत्रांचे नाशन केल्यानंतर करमणूक शुल्क निरीक्षकाने तशी नोंद नाशन नोंदवहीत करावी. नाशन नोंदवहीचा नमुना (प्रपत्र - "ड") सोबत जोडला आहे. जर अशी पडताळणी केल्यानंतर केबल ऑपरेटरकडे करमणूक शुल्काची रक्कम येणे आहे असे आढळल्यास तशी नोंद पावती नाशन नोंदवहीत करून नंतर पावत्यांच्या स्थळपत्रांचे नाशन करावे. त्यानंतर थकीत रक्कम पिहित कार्यपद्धतीनुसार पगूल करावी.

३. शासन परिपत्रक, महसूल व वन विभाग क्रमांक : ईएनटी १०९८/प्र.क्र.१९३/टी-१, दिनांक १२ मे १९९८ अन्वये केबल ऑपरेटरने जिल्हाधिकार-यांसमोर दाखल करावयाच्या प्रतिज्ञापत्राचा नमुना विहित केला होता. त्यामध्ये अशी तसतूद होती की, प्रतिज्ञापत्रातील माहिती खोटी असल्याचे आढळल्यास ऑपरेटर फौजदारी कारवाई होण्यास पात्र ठरेल. तथापि, हया प्रतिज्ञापत्रात शासन परिपत्रक, महसूल व वन विभाग क्रमांक : ईएनटी १०९८/प्र.क्र.१९३/टी-१, दिनांक २ जुलै १९९८ अन्वये सुधारणा करण्यात आली आहे. त्यानुसार आता प्रतिज्ञापत्रातील माहिती खोटी आढळल्यास केबल ऑपरेटर, नोंदणी प्रमाणपत्र व उक्त अधिनियमातील कलम ४ (१) अंतर्गत परवानगी रद्द होण्यास पात्र ठरते. तथापि, केबल ऑपरेटरस त्यांनी दिलेल्या नोंदवहीची सारी संख्या पोषित करीत नाहीत व मोठ्या प्रमाणावर करमणूक शुल्क चुकव्हेगिरी

करतात असे शासनाने निदर्शनास आले आहे. करमणूक शुल्क चुकवोगरीची ही प्रवृत्ती मोडून जोडण्यासाठी खाते प्रतिज्ञापत्र दाखल करणे-या केबल ऑपरेटरवरून फौजदारी कारवाई करण्याची तसेच पूर्वतः लागू करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे. त्याकरीता केबल ऑपरेटरकडून घ्यावयाच्या प्रतिज्ञापत्रात सुधारणा करण्यात आली असून, सुधारीत प्रारूप सोबत जोडण्यात आले आहे.

४. केंद्र शासनाने केबल टेलिव्हिजन नेटवर्कस् (रेग्युलेशन) ॲक्ट, १९९५ मध्ये दिनांक ८ सप्टेंबर २००० रोजी सुधारणा केली आहे. त्यानुसार स्वामित्वहक्क (Copyright) नसलेल्या चित्रपटांचे प्रसारण करण्यास केबल ऑपरेटरना प्रतिबंध करण्यात आला आहे. या तसुदीचा भंग केल्यास संबंधित केबल ऑपरेटर दंडनीय कारवाईस पात्र ठरतो. ही बाब विचारात घेता केबल ऑपरेटरकडून घ्यावयाच्या सुधारीत प्रतिज्ञापत्रात, संबंधित केबल ऑपरेटर केबल टेलिव्हिजन नेटवर्कस् (रेग्युलेशन) ॲक्ट, १९९५ चे पालन करील व त्याचा भंग झाल्यास दंडनीय कारवाईस तो पात्र राहील अशी तसुद अंतर्भूत करण्यात आली आहे.

५. वरील बाबींखेरीज केबल दूरचित्रवाणीवरील करमणूक शुल्क वसुली वाढविण्याच्या पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करण्याच्या सूचना सर्व विभागीय आयुक्त व सर्व जिल्हाधिकारी यांना देण्यात येत आहेत :-

१) ज्या जिल्ह्यांमध्ये केबल ऑपरेटरचे सर्वेक्षण पूर्ण झाले असेल असे जिल्हे खेरीज करून, इतर सर्व जिल्ह्यांमध्ये अन्य विभागातील कर्मचारीवृंद मागवून (Requisition) घेवून, दिनांक १ फेब्रुवारी २००१ ते दिनांक १५ फेब्रुवारी २००१ या कालावधीत विस्तृत सर्वेक्षण करण्यात यावे.

२) सर्वेक्षणात आढळलेल्या जादा जोडण्याच्या बाबतीत पुढीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी :-

(अ) मुंबई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ मधील कलम ४ ब मधील तसुदीनुसार चुकविलेल्या करमणूक शुल्काचे निर्धारण करावे,

(ब) करमणूक शुल्क निर्धारणाचे आदेश बजाविताना जर शुल्काची रक्कम रुपये २५,०००/- या त्यापेक्षा जास्त असेल तर आदेश बजाविण्यापूर्वी सक्षम न्यायालयात कैवेट (Caveat) दाखल करावे,

(क) करमणूक शुल्क निर्धारणाचे आदेश उशीरात उशीस दिनांक २८ फेब्रुवारी २००१ पर्यंत पारीत करावेत. विहित मुदतीत केबल ऑपरेटरने शुल्क भरले नाही तर सफतीच्या उपाययोजनांद्वारे शुल्काची वसुली करण्यात यावी,

(द) वाढीव जोडण्याच्या प्रमाणात जादा अनामत ठेव (Security Deposit) घ्यावी,

(इ) पूर्वी दाखल केलेल्या प्रतिज्ञापत्रात घोषित केलेल्या जोडण्याच्या संख्येपेक्षा जास्त जोडण्यां सर्वेक्षणात आढळून आल्या असतील तर करमणूक शुल्क चुकविल्याबद्दल उक्त अधिनियमातील कलम ५ अनुसार संबंधित केबल ऑपरेटरवरून फौजदारी खटला दाखल करावा. बाख्तेरीज खाते

प्रतिज्ञापत्र दाखल केल्याबद्दलही संबंधित केबल ऑपरेटरविरुद्ध फौजदारी
खटला दाखल करण्यात यावा,

(इ) केबल ऑपरेटरकडील करमणूक शुल्काची वसुली वेळेवर न करता-या
अथवा थकीत रकमेच्या वसुलीसाठी सर्वोत्तमरी प्रयत्न न करता-या
करमणूक शुल्क यंत्रणेतील अधिका-यांविरुद्ध/कर्मचा-यांविरुद्ध
शिक्षाभंगाची कठोर कारवाई तात्काळ करावी. तसेच विहित कार्यपद्धतीचा
अप्रलंब प्रयत्न, अशा अधिका-यांच्या/ कर्मचा-यांच्या घेतलातून करमणूक
शुल्काची थकीत रक्कम वसूल करावी.

३) केबल ऑपरेटरांनी दिलेल्या सर्व जोडण्यांवरील करमणूक शुल्काची संपूर्ण व वेळेवर
वसुली करण्याच्या दृष्टीने एक वृत्ती आराखडा दिनांक ३१ मार्च २००१ पर्यंत
संबंधित्यात यावा व त्याच्या अंमलबजावणीसाठी अपर जिल्हाधिकारी व निवासी
उपजिल्हाधिकारी यांना व्यक्तिशः जबाबदार धरण्यात यावे.

(इ) विभागीय स्तरावर, विभागातील प्रत्येक जिल्ह्याच्या वृत्ती आराखड्याच्या
अंमलबजावणीसाठी उप आयुक्त (करमणूक शुल्क) यांना जबाबदार धरण्यात यावे.

४. शासनाच्या उपरोक्त दिनांक १२ मे १९९८ व दिनांक २ जुलै १९९८ च्या
परिधितकान्याने देण्यात आलेल्या अन्य आदेशांमध्ये कोणताही बदल करण्यात आलेला नसून, त्यांची
अंमलबजावणी पूर्णप्रमाणेच करण्यात यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

५१२१११

(माधव काळे)

कार्यासन अधिकारी,
महसूल व वन विभाग,

सौचित्य : १. प्रतिज्ञापत्राचा नमुना

२. प्रपत्र अ, ब, क व द.

प्रति,

सर्व विभागीय आयुक्त.

सर्व जिल्हाधिकारी.

प्रधान महालेखापाल (लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र-१, मुंबई.

महालेखापाल (लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र-२, नागपुर.

निवृत्तनस्ती, टी-१ कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.

प्रतिज्ञापत्र

- मी
याद्वारे प्रामाण्यपूर्वक घोषित करतो की, मी दिनांक
ऑक्टोबरचा व्यवसाय करीत आहे. मी ज्या दिनांकात जोडण्या दिल्या आहेत त्याची माहिती
सोबतच्या प्रपत्र अ मध्ये दर्शविली आहे.
२. मी घोषित करतो की, वरील जाद्वेमध्ये मी आज दिनांक रोजी एकूण
इतक्या जोडण्या दिल्या असून, जोडणीधारकाची दावी सोबतच्या प्रपत्र अ मध्ये दिली आहे.
३. मी घोषित करतो की, मी प्रत्येक जोडणीधारकाकडून रुपये इतकी रक्कम
मासिक/त्रिमासिक/अर्धवार्षिक/वार्षिक वर्गाची म्हणून घेत असून त्याचा तयारीत जोडणीधारकाच्या
जबाबदारी प्रपत्र अ मध्ये दर्शविला आहे.
४. मी घोषित करतो की, मुदई करमणूक शुल्क अधिनियम, १९२३ च तळातर्गत मुदई
करमणूक शुल्क नियम, १९२८ यातील तरतुदी याचे अंगीत केवळ टॅक्सीव्हान नेटवर्कस्
(रेग्युलेशन) अक्ट, १९२५ मधील तरतुदींचे आणि सार्वजनिक हितार्थ जिल्हाधिका-रानी दिलेल्या
सूचनांचे मी पालन करीन. वरील अधिनियमांतील व त्याव्याख्यीत विवधानांतील तरतुदींचा
वाचताकडून भंग झाल्यास मी दंडनीय ठरवताईस पात्र ठरेन.
५. मी घोषित करतो की, मी दिलेल्या सर्व जोडण्यांची माहिती सोबतच्या प्रपत्र अ मध्ये
दर्शविली असून, त्यावर देव असलेल्या करमणूक शुल्काची रक्कम निवडितपणे भरीन.
६. मी जणखी तसेही घोषित करतो की, मी याद्वारे दिलेली जोडण्यांची माहिती खरी असून,
ही खोटी असल्याचे आकडव्यास मी कायदेशिरकत जोखदारी स्वरुपात होण्यास पात्र ठरेन.
- सोबत : प्रपत्र अ.
दिनांक :

प्रतिज्ञापत्राची सही

माझ्याभोरे,

: जिल्हाधिकारी / तहसिलदार.

:

(टिप - १) हे प्रतिज्ञापत्र २० रुपयांच्या मुद्रांक वापरावर टंकलिखित करावे.

२) धरि.२ मध्ये प्रतिज्ञापत्राचा दिनांक नमूद करावा.

प्रपत्र-“अ”

केबल ऑपरेटरच्या कार्यक्षेत्राचा तपशील व जोडणीधारकांची नावे व त्यांच्याकडून केबल ऑपरेटर आकरीत असलेल्या रकमेची माहिती

अ.सं. क्रमांक	जोडणीधारकाचे नाव	पत्ता	जोडणीधारकाकडून घेण्यात येत असलेली रक्कम (जे रक्कम प्रतिमाहितीनाही/क्यासिज/ द्वारे असल्यास सहा महिन्यांकरिता)
१	२	३	४
१			
२			
३			
४			
५			
६			
७			
८			
९			
१०			

टीप : जोडणीधारकाचा पत्ता लिहितांना त्यात शक्यतो सलगपणा राहील याची दक्षता घ्यावी, जेणेकरून सर्वेक्षण करताना कर्मचा-यांना सोयीचे होईल. सलगपणा नव्हतजे जोडणीधारकाची नावे लिहितांना शक्यतो प्रथम रस्त्याची एक बाजू, हे सपल्यानंतर रस्त्याची दुसरी बाजू असा क्रम ठेवावा. क्रमांक लिहितांना शक्यतो ओळीने तपासणी करता येईल या पध्दतीने लिहावे. हेच तत्त्व वापरून ग्रामिण भागातही सर्वेक्षण सलगपणे करता येईल हे विचारात घेऊन पत्त्याबाबत तपशील द्यावा.

कैबल ऑपरेटिवे ऑडणीयात्कास यावत्याया पावतीया अनुजा

मालिका :

पावती क्रमांक (६ आरडी) :

केमल ओटवार्कचे बाय व ठिकाण :
ऑडणी प्रमाणपत्र क्रमांक :

अनु- क्रमांक	जोडणीधारकाचे नाव व पत्ता	पावती ज्या कालावधीसाठी दिली आहे ती कालावधी	जोडणीधारकाकडून घेतलेल्या रकमेचा तपशील उदा. मासिक/ईमासिक/बण्मासिक वर्गणी इत्यादी
१	२	३	४

कैबल ऑपरेटिवे या त्याच्या प्रतिनिधीची सही

केवल ऑगरेटरने जोडणीवारकास हावसाच्या पावत्याच्या पुस्तकस मंजूरी देण्याबांधविल्या
पावती मंजूरी नोंदवहीचा नमुना

केवल बेटवर्कचे भाव :

पावतीचा संग	नालिका	पावती पुस्तक क्रमांक	पावती क्रमांक	मंजूरी देणा-या अधिका-याचे नाव व पदनाम	मंजूरीचा दिनांक व मंजूरी देणा-या अधिका-याची सही	केवल ऑगरेटरची सही	स्त-३ मधील पावती पुस्तकातील पावत्यासंबंधी देय करभणूक शुल्काचा भरणा ज्या दिनांकापर्यंत करण्यात आला आहे तो दिनांक आणि संबंधित करभणूक शुल्क निरीक्षकाची दिनांकित सही
१	२	३	४ अ ४ ब	५	६	७	८

वे. ४७७ ऑपरेटरने जोडणीघारकारा दिलेल्या पावत्यांच्या स्थळातीच्या नाशनासंबंधीच्या पावती नाशना नोंदवहीचा नमुना

केवल गेटवर्कचे भाव :

अनु-क्रमांक	मालिका	पावती पुस्तक क्रमांक	पावती क्रमांक		पावत्या ज्या कालावधीत नापरण्यात आल्या आहेत तो कालावधी	करमपूंक शुल्क भरल्याचा तपशील	स्वल्पप्रतीवे नाशन केल्याचा दिनांक व केवल ऑपरेटरची सही	करमपूंक शुल्क निरीक्षकाची दिनांकित सही व शेरा
			पावतून	पर्यंत				
१	२	३	४ अ	४ ब	५	६	७	८